

Bijlage 3: Samenvatting rapport De Kinderombudsman 'Niemand hielp mij'

Definitie kindermishandeling volgens de Jeugdwet

Elke vorm van voor een minderjarige bedreigende of gewelddadige interactie van fysieke, psychische of seksuele aard, die de ouders of andere personen ten opzichte van wie de minderjarige in een relatie van afhankelijkheid of onvrijheid staat, actief of passief opdringen, waardoor ernstige schade wordt berokkend of dreigt te worden berokkend aan de minderjarige in de vorm van fysiek of psychisch letsel.

Aanleiding en urgentie

Een aanzienlijke groep jeugdigen in Nederland groeit op met ruzie en geweld thuis. Hieronder verstaat De Kinderombudsman onder meer: uitschelden, bang maken, slaan of schoppen. Uit onderzoek van De Kinderombudsman blijkt dat 8% van de ondervraagde jeugdigen in de leeftijd van 8 tot 18 jaar hiermee te maken heeft. Deze jeugdigen ervaren structurele onveiligheid. Dit schaadt hun welzijn, ontwikkeling en toekomstperspectief aanzienlijk.

Zorgwekkend is dat meer dan 80% van deze jeugdigen geen (professionele) hulp ontvangt. Van de jeugdigen binnen deze groep die hun leven een onvoldoende geven, krijgt bijna 70% geen hulp. Dit wijst erop dat veel kinderen niet (tijdig) in beeld zijn bij gemeenten en hulpinstanties.

Onderzoek en kernbevindingen

De Kinderombudsman analyseerde data van 7.059 jeugdigen (8–18 jaar) uit het tweejaarlijkse onderzoek 'Als je het ons vraagt' (2020, 2022, 2024). De kwaliteit van leven werd gemeten aan de hand van veertien omgevingsvoorwaarden, waaronder veiligheid thuis, aandacht van ouders, school, sociaal netwerk en toekomstperspectief.

Belangrijkste uitkomsten:

- Jeugdigen met ruzie en geweld thuis geven hun leven gemiddeld 1,4 punt lager dan kinderen zonder deze ervaringen op een schaal van 1 tot en met 10.
- Zij scoren aanmerkelijk slechter op de veertien omgevingsvoorwaarden (10,3 vs. 13,1).
- De grootste verschillen zitten bij veiligheid thuis, zekerheid/toekomstperspectief en voorbeeldgedrag van ouders.

Binnen de groep jeugdigen met ruzie en geweld thuis is een duidelijk onderscheid zichtbaar:

- 27,8% (157 jeugdigen) geeft het eigen leven een onvoldoende.
- Deze jeugdigen scoren gemiddeld slechts 6,8 van de 14 omgevingsvoorwaarden als voldoende tot goed.
- Bij hen is sprake van een opeenstapeling van problemen (armoede, psychische problematiek, conflicten tussen ouders, zwak sociaal netwerk).

Cruciaal is dat deze groep niet alleen thuis onveilig opgroeit, maar ook onvoldoende steun ervaart vanuit school, buurt en sociale omgeving.

Kinderrechten en gemeentelijke verantwoordelijkheid

Opgroeien met geweld vormt een directe schending van meerdere rechten uit het VN-Kinderrechtenverdrag, namelijk:

- Het recht op gelijke behandeling
- Het belang van het kind
- Het recht op een goed leven en een goede ontwikkeling
- Het recht om een mening te geven

Wanneer ouders niet in staat zijn een veilige opvoedomgeving te bieden, ligt er een verantwoordelijkheid bij de overheid, en daarmee ook bij gemeenten, om tijdig ondersteuning en bescherming te organiseren.

Knelpunten in de huidige aanpak

Het onderzoek laat zien dat de huidige aanpak tekortschiet:

- Veel jeugdigen blijven buiten beeld, ondanks signalen.
- Veilig Thuis en Jeugdbescherming kampen met wachttijden, capaciteitsproblemen en gebrekkige opvolging.
- Gezinnen raken soms opnieuw uit beeld na een melding.
- Er is geen laagdrempelige, kindvriendelijke plek waar jeugdigen hun verhaal veilig en één keer kunnen doen.
- Daarnaast ervaren zowel ouders als kinderen drempels om hulp te zoeken, onder andere uit angst voor uithuisplaatsing of schaamte.

Kernboodschap

Ruzie en geweld thuis hebben een diepgaande en langdurige impact op jeugdigen. Te veel jeugdigen blijven onzichtbaar en zonder hulp, terwijl juist tijdige ondersteuning bewezen effectief is. Het onderzoek toont aan dat een sterke sociale omgeving (school, wijk, netwerk van volwassenen) een beschermende factor kan zijn. Deze jeugdigen missen deze bescherming en hebben hulp daarom extra hard nodig.

Voor gemeenten betekent dit: investeer in zichtbaarheid, preventie en integrale ondersteuning, waarbij de jeugdige en zijn leefomgeving centraal staan.